

МОДЕРНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ НІМЕЧЧИНИ У КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Отрощенко Л.С.

Німецька система освіти, у тому числі й вища, починаючи з першої половини XIX століття, безумовно, вважається однією з кращих у світі. Ефективність вищої освіти Німеччини зумовлюється низкою чинників, а саме: підвищенням статусу та якості вищої освіти; базуванням системи вищої освіти на трьох засадах: науковому дослідженні, навчанню та практиці; залученням вищого відсотка молоді до отримання вищої освіти; орієнтацією структури та змісту начальних планів та програм на міжнародні перспективи та європейські стандарти; орієнтацією навчального процесу на отримання практичних навичок; зростаючою ініціативою по підтримці міжнародних проектів; гнучкістю в організації навчального процесу; здатністю вищих навчальних закладів швидко реагувати на потреби економіки, які постійно змінюються; акцентом на вивчення фундаментальних дисциплін, необхідних в багатьох професіях, а не на здобуття вузькоспеціальних навичок; мобільністю студентів за рахунок навчання та проходження практики за кордоном; розширенням можливостей для вивчення іноземних мов; введенням національних рамок кваліфікацій тощо.

Не можна не погодитись із Джессікою Гут, докторантом Центру з вивчення законодавства й політики в Європі Лідського Університету, яка зазначає, що, все, що відбувається сьогодні в університетському навчанні й викладанні Німеччини, в менеджменті й маркетингу освіти, в основному пов'язано з Болонським процесом або з імпульсами, які він породив. Пані Гут зазначає, що Болонський процес може стати основою для удосконалення системи вищої освіти Німеччини [1, с. 85]. Слід зазначити, що Німеччина була одним із ініціаторів й залишається активним учасником Болонського процесу.

На нашу думку, дуже корисним є досвід Німеччини, де вже декілька років у 22 вищих навчальних закладах працюють спеціальні консультанти з питань Болонського процесу. Ці фахівці надають поради та спостерігають за змінами. Результати узагальнюються Конференцією ректорів і президентів вищої школи (нім.

Hochschulrektorenkonferenz) та доводяться до відома інших вищих навчальних закладів для того, щоб вони також мали змогу отримати корисний досвід.

Розглянемо, які саме зміни відбуваються в системі вищої освіти країни у контексті Болонського процесу. Перш за все зазначимо, що змінені загальні умови як на національному рівні (нові кваліфікаційні вимоги на ринку праці, постійні зміни попиту на освіту), так й на міжнародному рівні (зростаюча міжнародна конкуренція у сфері вищої освіти) стали причиною того, що німецькі ВНЗ замислились про новий порядок навчання. Все це привело до доповнення до Рамкового закону про Вищу Освіту (нім. Hochschulrahmengesetz) від 1.1.1999 року, який ввів дипломи бакалавра та магістра у німецьку систему вищої освіти. З того часу ВНЗ відкрили велику кількість спеціальностей, які передбачають можливість отримання цих кваліфікаційних рівнів. Так, наприклад, в університеті м. Геттінген пропонується нова спеціальність «Міжнародна економіка», по закінченню якої (після 6 семестрів навчання) студенти отримують диплом бакалавра економіки (англ. Bachelor of economics). Навчання може бути продовженим ще на 4 семестри, по закінченню яких студенти отримують диплом магістра Міжнародної економіки (англ. Master of International Economics). Від введення таких навчальних програм очікується скорочення періоду навчання, більш плавний перехід до начала професійного життя, конкурентоспроможність на світовому ринку праці.

Наступним прикладом реформування системи вищої освіти Німеччини у контексті Болонського процесу є введення кредитно-модульної системи (нім. Modularisierung), згідно якій зміст навчання поділяється на окремі навчальні елементи (модулі), які, як правило, закінчуються в кінці семестру складанням іспиту та нарахуванням кредитів. Модуль складається із тематично пов'язаних лекцій, семінарів та практичних занять.

У системі вищої освіти Німеччини відбуваються не лише вищезгадані реформи, а також інші процеси, які виникають під впливом відносин з іншими країнами світу. В першу чергу, це стосується процесів глобалізації та інтернаціоналізації освіти.

Німецький професор Клаус Хюфнер, голова консультативного органу UNESCO-CEPES, зазначає, що перехід від державного регулювання до ринкових механізмів не

можна розглядати поза процесом інтернаціоналізації вищої освіти Німеччини, що розпочався у 1999 р. у межах приєднання країни до Болонського процесу, орієнтованого на створення загальноєвропейського простору вищої освіти, а також відповідно до Загальної угоди про торгівлю послугами ВТО (GATS), у якій вища освіта розглядається як послуга, призначена для продажу [2, с. 97]. Щодо глобалізації, то у дисертаційному дослідженні німецького дослідника Фаді Мозена знаходимо визначення глобалізації в економічному сенсі, як «зростаюче переплетіння економік різних країн у торгових стосунках, процесів виробництва та фінансових трансакцій, а також відносно вільна мобільність факторів виробництва між економічними системами окремих країн» [3, с. 64].

На нашу думку, вивчення досвіду реформування вищої освіти Німеччини в умовах глобалізації та інтернаціоналізації соціальних процесів в Європі та світі, створення загальноєвропейського освітнього простору позитивно вплине на реформування освітньої системи в Україні. Крім того, прогресивні ідеї досвіду Німеччини можуть бути корисними й актуальними для нашої країни в умовах приєднання України до європейського освітнього й наукового простору на засадах рівноправного партнерства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гут Д. Болонський процес: вплив реформи вищої освіти на структуру та організацію докторантури Німеччини [Текст] / Д. Гут // Вища школа. – 2007. - №3. – С. 85-94.
2. Хюфнер К. Управління та фінансування вищої освіти в Німеччині [Текст] / К. Хюфнер // Вища школа. – 2005. - № 6. – С. 97-117.
3. Mohsen F. Internetbasierte Lehr-/ Lernmethoden für die wirtschaftswissenschaftliche Hochschulausbildung. Konzeption und prototypische Implementierung am Beispiel eines Planspiels: Dissertation zur Erlangung des wirtschaftswissenschaftlichen Doktorgrades der wirtschaftswissenschaftlichen Fakultät der Universität Göttingen/ F. Mohsen. – Göttingen, 2002. – 238 S.

Отрощенко, Л.С. Модернізація вищої освіти Німеччини у контексті Болонського процесу [Текст] / Л.С. Отрощенко // Педагогічна майстерність як система професійно-мистецьких компетентностей : матеріали звітної наукової конференції Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. – Київ, 2010. – С. 198-200.